

Podučevanje v ljudski šoli naj bo v kerščanskem duhu.

(Konec.)

Otrok postaja čedalje brihtnejši; začne to ali uno pre-mišljevat. Tukaj je pa zopet priložnost, da se dalje versko - npravno izobrazuje; oblika, berilna tvarina in pismene naloge v to pripomorejo. Kaj po oblikah v branji in pisanji se morejo učenci versko - npravno izobrazevati? In vendar je tako. — Oblika gleda na lepoto; edino lepo pa je, kar je dobro in resnično, to pa je v žlahti z nravo in vero. Namen oblike pa je, da se otroci napeljujejo, da občutijo, kaj je lepo; in tako dalje naj se otroci v ljudski šoli pripeljejo, da bodo namreč mogli lepo občutiti in se nad takim veseliti. Ako je učenik jezikoslovja z učenci sem le prišel, potem lahko rabi berilne oblike, da zbuja v njih verske občutke, ker vse lepo, pa tudi vse resnično, ako vse prav obravnjuje, pripelje človeka do uzora vse lepote, vse dobrote in resničnosti — do Boga. Razkladal bo učenik v ta namen otrokom lepoto katoliškega bogočastja. Je li to vredno truda? Kaj se mar s tim premalo doseže?

Mislimo, da se doseže veliko, kar zadeva nauk, pa tudi versko prepričanje. Veliko je cerkvenih pesem, ki so gotovo toliko vredne, kakor drugi klasični izdelki; v srednjih šolah bi jih mogel učenik ravno tako rabiti, kakor une. Kako lepe, visoke, kako bogate priličnih obrazev in naj lepših podob so slovesne berila katoliške cerkve! In ker so v teh kakor v unih liturgijskih oblikah katoliške verske in djanske resnice tako častitljivo in spodbudno izražene in pripodobljene, spozná se lahko, da bi se po njih kerščanski duh zelo razširjal, če bi jih prav umeli rabiti. Sveta povestnica ima za nektare oblike spisja in za branje veliko lepe in prav primerne tvarine. Prilike, podobe, krepki izreki, naj imenitniše vodila za življenje, ki so večkrat tako lepo povedane, da se lepše ne dajo izreči, in drugi neprecenljivi literarni zakladi hranjeni v sv. pismu, morejo se s toliko večjim pridom obračati v versko npravno izobraženje, ker se pri branju otroci soznanijo s sv. pismom, virom vsega božjega razodenja. Za versko-npravno izobraženje je to gotovo silno važno.

Nektare berila imajo tudi zares veliko berilnih vaj vzetih

iz sv. pisma in bukev cerkvenih očetov. Pri učeniku je tedaj, da takšne berila umé pri podučevanju porabiti; poprej naj pa take sestavke v originalu bere, da jih bo temeljito razumel, ter učencom lažje razkladal.

Menda ni treba bolj na tanko dokazovati, koliko se za vterjenje verskega spoznanja storiti more, če se vaje za branje in spisovanje prav izbirajo. S tim pa nočemo reči, da bi učenik v vsaki reči in povsod priložnost lovil, ter bral in pripovedoval kaj od vere; s tim bi ne dosegel svojega namena, in podučevanje bi se v drugih rečeh motilo. Pameten učenik in skušen pedagog vé, da ni vse vsaki čas in na vsakem kraju dobro. Lahko pa se pri jezikoslovnem poduku posluži takih misli in oblik, besedi in izrek, podob in izrazov, — lahko branje in spisovanje tako vravnjuje, da občutljivo serce pri mladini ne ostane prazno; ni zadosti namreč, da bi učenci lepoto spisa spoznali in čutili, zapopadek njegov pa v nemar puščali; poglavitna reč je namreč to, ali lepe oblike služijo veri in nravi. Slabi, brezverski spisi v gladki besedi bi se smeli primeriti gnjilim in okužnim jabelkom v pozlačeni posodi. Skušnja uči, da se mladost za vse dá vneti, kar se ji v lepi obliki podá, naj bo že reč pri tem vsakdanja umazana, ali še celó vero zaničujoča. Ako bi se mladost vadila pred vsem zapopadek presojevati, kmali bi se ji gnjusilo nad mehkužnimi mesenimi spisi. Ako pa učenik hvali le lepoto spisja, zapopadek pa v nemar pušča, pospešuje škodljivo lepoznanstvo, ne pa kerščansko izobraženje.

Iz tega tedaj vsak lahko spozná, da se more pri jezikoslovnem poduku mladost kerščansko izobraževati; iz tega kratkega bo pa tudi vsak lahko pot najdel, po kateri mora hoditi, da doseže svoj namen. Veljajo pa tukaj aposteljnovе besede: „Za otroke je mleko, za odrasčene pa močnejša hrana“.

K drugi versti učnih nauk smo šteli veroznanstvo kot učni nauk in zgodovino ter vednost ji pomagajočo, zemljopisje. Kar zadeva vero kot učni nauk, določen ji je namen, da soznani učence s verskimi in nravnimi resnicami po nauku sv. katoliške cerkve. Veroznanstvo je učni nauk za kateheta. Kako naj učenik kerščanski nauk v ljudskih šolah ponavlja, od tega ne bomo tukaj govorili, postava to določi. Zgodovina se uči zistematično še le v višjih realkah. Ker pa zgodovina pripoveduje, kar se je zgodilo, uči se tedaj v ljudski šoli, se vé da,

brez zistema, prvi nauk se stavi na historično podlago, in je v podlago zgodovinski veri, ki je za versko нравno napredovanje tako imenitna in važna. Učenik, ki zgodovino tako prednaša, da učenci iz nje spoznajo višje vladarstvo božje, doseže svoj namen t. j. učence versko izobrazuje in serca njih pripravlja za razodeto vero, ki ima naj večjo veljavo, ker pride od Boga. Neobhodno pa je potrebno, da se vera tako vterjuje in pomnožuje, sicer ne zraste ljudstvo verno in v resnici katoliško; priča tega nam je vsakdanje življenje, pa tudi zgodovina. Kaj si mar nejevera pa lažnjiv protestantizem ne prizadeva zgodovino kaziti in preobračati? Od katoliških učencikov se tedaj po pravici tirja, da zgodovinsko polje obdeljujejo po katoliško, da posebno povzdiguje tiste členke, pri katerih pridobiva otroško serce za vero in нравo, in jih tedaj v resnici izobrazuje. Takih členkov pa najde učenik v sveti povestnici pa tudi v vsaki drugi po katoliški pisani učni knjigi. Kmalu najde celo strimbo čudnih homatij; viditi je, da bo vse, kar je dobrega, iz sveta zginilo; kmali pa se vendar resnica povzdigne in veselo zmaga, ker vsevedni, vsemogočni, neskončno modri in pravični Bog svet vlada. Najde pa zopet blago dušo, ki vkljub vsem zopernostim in preganjanju zvesta ostane katoliški veri, ktere ne premaga ne obrekovanje, ne zaničevanje, ne preganjanje, pa tudi ne muke; zvesto se derži Boga in svete vere, ker unkraj groba jo čaka veselje, ki se ne dá primeriti s terpljenjem tega časa. Tamkaj najde ljudstvo ali deržavo, ki je dospela do verske svoje moči in slave. Kakor hitro je pa pri njemu pešati začela nřava, hiralo je tudi blagostanje, ker zgineval je zmed ljudstva verski duh; ljudstvo mora odstopiti, deržava pa se drugi deržavi umakniti, ker pravični Bog svetove vlada. Že učeniki ajdovskih Grekov in Rimljanov so govorili od maščevavne osode; kolikor več pa zamore katoliški učenik otroke opomniti, sicer ne na slepo osodo, temuč na vse vladajočo božjo pravico in tako otrokom v zgodovini pojasnovati besede sv. pisma, ki pravijo: „Še vrabelj ne pade s strehe brez volje nebeškega očeta“. Pokazati mora otrokom, da med tem, ko se na svetu vse preminja, se le prava cerkev nikdar ne premakne, ker postavljena je na skalo, in Gospod je obljubil pri nji ostati vse dni do konca sveta.

Ako tedaj učenik vzroka zgodovinskih dogodb le v

božji previdnosti iše, ako mu je Kristus sredotočje vse človeške zgodovine, očitno je, da veliko stori za versko nravno izobraženje učencov. In tako naj dela učenik po šolah, ker od tod se razširja omika med ljudstvo; da je to tudi njegova dolžnost, izvira iz tega, ker je ud katoliške cerkve, ker služi v katoliški državi, ki ga plačuje.

V šoli naj se tedaj o cerkvenih napravah nikar ne modruje; nauki in naredbe njene naj se nikar ne napadajo, cerkvene osebe pa ne grajajo, nekatoliške vere in naprave naj se nikar ne hvalizujejo, pa tudi brez ljubezni ne presojujejo, — ker vse to ne spada med nauke za mladost, še manj pa za otroke po ljudskih šolah. —k.

P a š n i k.

Koliko so ljudske šole vredne? Prav res je, da so bili in da so še sedaj takšni ljudje, ki od ljudskih šol preveč pričakujejo, nadjajoči se, da one zamorejo nravski položaj prenarediti. Res je pa tudi, da je še več ljudi, ki od ljudskih šol ničesa ne pričakujejo, tedaj od njih nič nočejo vediti. Oboji predalječ gredó; poslednje pa je na ravnost škodljivo in pogubljivo. Kjer duhovska in deželna gosposke za šole zares toliko skerbé, kakor da bi bil pri njih blagor sveta, veliko dobrega za ljudsko blagostanje prihaja iz šol. Kjer pa soseske, duhovski in deželski predniki imajo šole za zavode, ktere jim je nevzgodna časov prinesla, tedaj jim v državi ali soseski komaj kakšen kotichek privošijo, čuditi se potem ne moremo, ako učeni in učilnice ne opravijo toliko za ljudsko izobraženje, kolikor se je od njih pričakovalo.

Nevzgodna časov ni spravila šol na noge, temveč izrastla je šola iz tistega goršičnega zerna, ki je zrastle v velikansko drevo, da ptice spod neba in ubogi ljudstva pod njim prebivajo ter se veselé njegovega krila. (Kellners Aforismen.) —k.

0 vprašanj pri letošnjem konz. spraševanju.

(Konec.)

Kjer so pa otroci dobro izurjeni v takih in enakih rajtbah, koristno je, da se jim pokažejo različne razmere številstva, ker se dostikrat naloga po razmerah ložeje in hitreje reši,